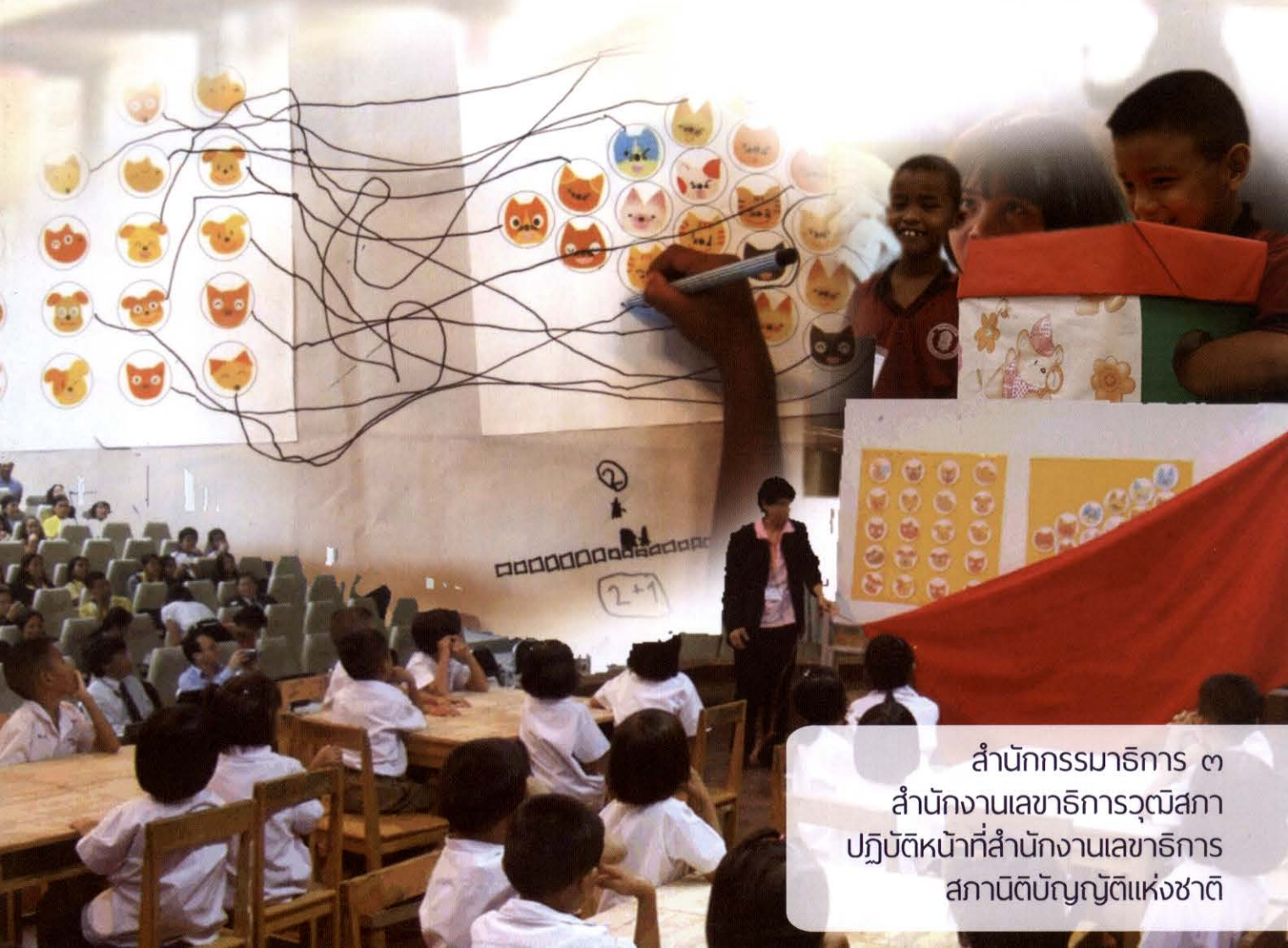

รายงานการพิจารณาศึกษา
ข้อเสนอเชิงนโยบาย
การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รายงานการพิจาณาศึกษา
เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบาย
การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

นายตวง อันทะไชย
ประธานคณะกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

พลเอก องอาจ พงษ์ศักดิ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

นายวิทวัส บุญญสถิตย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

พลตรี จาริก อารีราชารินทร์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า

รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์
โฆษกคณะกรรมการ

นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ
เลขาธิการคณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์คุณหญิงสมณฑา พรหมบุญ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ู้ด เบื้องบน
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

ศาสตราจารย์กักรมย์ กมลรัตนกุล
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย
กรรมการ

นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ
กรรมการ

พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ
กรรมาธิการ

พลเรือเอก ชุมพล วงศ์เวคิน
กรรมาธิการ

รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล
กรรมาธิการ

รองศาสตราจารย์นิเวศน์ นันทจิต
กรรมาธิการ

พลเรือเอก พิจารณ์ ชีรเนตร
กรรมาธิการ

พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวงะมาลัย
กรรมาธิการ

นายวีระศักดิ์ ฟูตระกูล
กรรมาธิการ

รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลกาญจน์
กรรมาธิการ

นายสมพร เทพสิทธา
กรรมาธิการ

พลเอก อุดลยเดช อินทะพงษ์
กรรมาธิการ

พลเอก อนันตพร กาญจนรัตน์
กรรมาธิการ

พลอากาศเอก อานนท์ จารยะพันธุ์
กรรมาธิการ

พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์
กรรมาธิการ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ที่ สว (สนช)(กมธก) ๐๐๑๙/(ร ๖๓)

วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ วรรคสอง (๕) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติคณะหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การวิจัย การพัฒนาการศึกษาของชาติ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา รวมทั้ง การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนากีฬาของชาติ ตลอดจนศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนาการกีฬา ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก งามอาจ พงษ์ศักดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายวิฑูรย์ บุญญสุตติย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. พลตรี จารึก อารีราชการัณย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์	โฆษกคณะกรรมการ
๘. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	เลขานุการคณะกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์คุณหญิงสมณชา พรหมบุญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก อู๊ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. ศาสตราจารย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตน์ศิริชัย	กรรมการ
๑๓. นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ	กรรมการ
๑๔. พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	กรรมการ
๑๕. พลเรือเอก ชุมพล วงศ์เวคิน	กรรมการ
๑๖. รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล	กรรมการ
๑๗. รองศาสตราจารย์นิเวศน์ นันทจิต	กรรมการ

๑๘. พลเรือเอก ...

๑๘. พลเรือเอก พิจารณ์ ธีรเนตร	กรรมการ
๑๙. พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์	กรรมการ
๒๐. นายวีระศักดิ์ พุตระกูล	กรรมการ
๒๑. รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลาภุจน์	กรรมการ
๒๒. นายสมพร เทพสิทธิ์า	กรรมการ
๒๓. พลเอก อุดลยเดช อินทะพงษ์	กรรมการ
๒๔. พลเอก อนันตพร กาญจนรัตน์	กรรมการ
๒๕. พลอากาศเอก อานนท์ จารยะพันธุ์	กรรมการ
๒๖. พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์	กรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาร้องดังกล่าวต่อสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ข้อ ๑๐๑

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานต่อที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

(ลงชื่อ) ตวง อันทะไชย

(นายตวง อันทะไชย)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

สมานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางอำพรพรณี ปินตาวงศ์)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน

ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

การศึกษาและการกีฬา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสมานิติบัญญัติแห่งชาติ

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๗ - ๘ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๘

พิมพ์พิชชา พิมพ์

ธิดา/พรพรรณ ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”
ของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ วรรคสอง (๕) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติคณะหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การวิจัย การพัฒนาการศึกษาของชาติ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา รวมทั้ง การส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนากีฬาของชาติ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการศึกษา

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

๑. วิธีการพิจารณาศึกษา

การดำเนินงานของคณะกรรมการ

๑.๑ คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ตั้งคณะอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ซึ่งคณะอนุกรรมการประกอบด้วย

(๑) รองศาสตราจารย์คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ	ประธานคณะอนุกรรมการ
(๒) นายโกศล เพ็ชร์สุวรรณ	รองประธานคณะอนุกรรมการ
(๓) รองศาสตราจารย์พินิติ รตะนานุกูล	อนุกรรมการ
(๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี นาคะผดุงรัตน์	อนุกรรมการ
(๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชชกัญญาจน์ ทองถาวร	อนุกรรมการ
(๖) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์	อนุกรรมการ
(๗) นางสาวเจือจันทร์ จงสถิตอยู่	อนุกรรมการ

(ข)

(๘) นายอมรวิชัย นาครทรรพ	อนุกรรมการ
(๙) นางสาวดวงพร รวมเมฆ	อนุกรรมการ
(๑๐) นางสาวรุ่งนภา นุตราวังศ์	อนุกรรมการ
(๑๑) พลเอก อองอาจ พงษ์ศักดิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๒) รองศาสตราจารย์ ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๓) พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๔) นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

และให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) ศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมประเด็นการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ๖ ด้าน ประกอบด้วย การปฏิรูปโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ การปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน การปฏิรูปการผลิต การพัฒนา และค่าตอบแทนของครู นโยบายการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นโยบายการผลักดันค่านิยม ๑๒ ประการ ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และนโยบายการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความรักชาติรักแผ่นดิน

(๒) ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปประเด็นอื่น ๆ ที่มีใช้ประเด็นทางกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ๖ ด้าน

(๓) ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปประเด็นสำคัญในการแก้ไขปัญหาเชิงรุก เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(๔) จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเพื่อเสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา การส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ๖ ด้าน โดยนำผลการศึกษาในข้อ ๑ - ๓ แบ่งระยะเวลาการดำเนินงานออกเป็น ๒ ช่วง คือ ช่วงระยะสั้น (ที่ทำได้และเห็นผลในช่วงของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ) และช่วงระยะยาว (ที่ทำได้ในช่วงของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และเห็นผลในระยะยาว)

(๕) ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย เพื่อนำผลการพิจารณาศึกษาในเรื่องดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑.๒ คณะอนุกรรมการได้ดำเนินการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นและค้นหาแนวทางการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การศึกษาไทยมีระบบหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ดีมีมาตรฐานสากล ตลอดจนเพื่อให้

(ค)

ผู้เกี่ยวข้องและสถานศึกษาสามารถพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔ คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกับคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ จัดการเสวนาเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง “การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน” เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒ โดยคณะอนุกรรมการได้นำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และได้เชิญวิทยากรวิพากษ์ร่างข้อเสนอและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการเสวนา

๑.๕ คณะอนุกรรมการ ได้นำข้อมูล ข้อคิดเห็นจากการเสวนามาสังเคราะห์และสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยได้จัดทำเป็นรายงานการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

๒. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ตามรายงานทำนองนี้ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้โปรดพิจารณา หากสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษา ขอได้โปรดแจ้งไปยังรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาตามแต่จะเห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ)

เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คำนำ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาของประเทศให้เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต้องการกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน และเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดขอบข่ายเนื้อหาทักษะ กระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ โดยช่วงระยะเวลาที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ หลักสูตรการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓ ๒๕๒๑ (๒๕๒๑ ปรับปรุง ๒๕๓๓) ๒๕๔๔ และ ๒๕๕๑ เป้าหมายสำคัญคือต้องการให้หลักสูตรสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ จากการวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีปัญหาด้านกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนหลายประการอันเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนไม่สามารถก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้ตามความมุ่งหมาย อาทิ หลักสูตรการเรียนการสอนถูกแทรกแซงบ่อยครั้งจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งการบริหารจัดการภายในหน่วยงานมีการกำหนดให้มีงานพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเพียงกลุ่มงานเล็ก ๆ ในหน่วยงาน ที่ขาดผู้รับผิดชอบอย่างครบถ้วนตามกระบวนการของการพัฒนา การวิจัย การประเมินและติดตามงานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน นอกจากนี้ หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาขาดความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ จากปัญหาที่กล่าวมา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนเชิงระบบอย่างครบวงจรตามหลักวิชาการ และมุ่งเน้นผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุดังกล่าว คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนขึ้น สรุปจากผลการเสวนาเรื่องดังกล่าวที่จัดร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ระหว่างเวลา ๐๘.๐๐ - ๑๔.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒ เสนอต่อรัฐบาล เพื่อนำไปพิจารณาดำเนินการให้มีการวางแผนและพัฒนางานหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกันทุกระดับและมีการบูรณาการและขั้นตอนการดำเนินการอย่างชัดเจนอันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นเสาหลักสำคัญของการศึกษา ดังนั้น คณะกรรมการจึงหวังว่าข้อเสนอเชิงนโยบายที่สรุปจากการเสวนานานับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การศึกษาไทยมีระบบหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ดีมีมาตรฐานสากล เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องและสถานศึกษาสามารถพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๗๑๖

(นายตวง อันทะไชย)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทสรุปผู้บริหาร

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ร่วมกับ คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ จัดการเสวนา เกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง “การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน” เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒ โดยคณะอนุกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้นำเสนอร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว โดยเชิญวิทยากรวิพากษ์ร่างข้อเสนอและรับฟังความคิดเห็น จากผู้เข้าร่วมเสวนา ผลจากการเสวนาและการวิเคราะห์ระบบหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้ง การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำมา สังเคราะห์และสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาได้ให้ความ เห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๘ และให้เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รัฐบาลและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนของประเทศไทย โดยได้สรุปหลักการประเด็นปัญหาของการดำเนินงานและการนำเสนอตัวอย่างระบบหลักสูตร และการเรียนการสอนของบางประเทศแล้วสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อปฏิรูประบบหลักสูตร และการเรียนการสอนของไทยอย่างเป็นระบบดังนี้

๑. ควรมีการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการหลักสูตรและการเรียนการสอน หลักสูตรมีองค์ประกอบ ๓ ระดับคือหลักสูตรระดับที่คาดหวัง (Intended Curriculum) หลักสูตรระดับ ที่นำไปปฏิบัติ (Implemented Curriculum) และหลักสูตรระดับการเรียนการสอน (Attained Curriculum) หลักสูตรทั้งสามระดับนี้ประกอบกันเป็นวงจรในการวิจัย พัฒนา นำไปใช้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงใดๆก็ตาม ควรทำบนพื้นฐานทางวิชาการ มีการวิจัยและเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วน มีการกำหนดแผนการและกรอบการพัฒนาหลักสูตรในระยะยาวอย่างเป็นระบบและมีมาตรการ ด้านกฎหมายในการป้องกันการแทรกแซงวงจรและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

๒. ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตร วิจัยพัฒนาหนังสือเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนการสอน และ/หรืออนุมัติการใช้หนังสือเรียน โดยหน่วยงานนี้ควรเป็นนิติบุคคลสังกัด กระทรวงศึกษาธิการเพื่อความ เป็นอิสระในการดำเนินการ

๓. ควรมีการพัฒนาครูให้เข้าใจในระบบหลักสูตร และเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการพัฒนาคูควรเน้นการพัฒนาในห้องเรียน สร้างความสามารถในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวครู มิใช่การอบรม การพัฒนาควรใช้รูปแบบของการ Coaching โดยให้เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่พี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียน อีกแนวทางหนึ่งคือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ของครู (Professional Learning Community)

๔. กลไกการประเมินในระดับต่างๆควรมีความชัดเจน เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวม ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนา ระบบได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งควรมีการ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เช่น ผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ซึ่งได้รับการออกแบบมาเพื่อประเมินคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา จึงไม่ควรนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการ พิจารณาการสำเร็จการศึกษาหรือการเข้าศึกษาต่อของนักเรียน

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทสรุปผู้บริหาร

สารบัญ

- ระบบหลักสูตรและการเรียนการสอน ๒
- ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของหลักสูตรแต่ละระดับ ๔
- หลักสูตรการเรียนการสอนที่ผ่านมาของไทย ๖
- ปัญหาและแนวทางแก้ไข
 - การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ๘
 - การสร้างความเข้าใจและการกำหนดกรอบการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรตลอดวงจร ๙
 - การพัฒนาครู ๑๐
 - ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑๑
 - การควบคุมดูแลและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร / โปรแกรมพิเศษของสถานศึกษา ๑๒
- บทสรุป ๑๓

ภาคผนวก

- รายงานคณะอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๗
- โครงการเสวนา ๑๙
- กำหนดการเสวนา ๒๓
- ประมวลภาพการเสวนา ๒๕

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จัดโดย

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สถาบันบัญญัติแห่งชาติ

วันจันทร์ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

.....

หลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคุณลักษณะของพลเมืองที่สังคมต้องการ อีกทั้งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศ ให้มีความสามารถเพียงพอที่จะรองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีศักยภาพที่เพียงพอต่อการเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งจะเกิดขึ้นในปลายปี ๒๕๕๘ ด้วยเหตุนี้หลักสูตรและการเรียนการสอนต้องมีการปรับปรุงพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และการปรับปรุงหลักสูตรจะต้องอยู่บนฐานข้อมูลที่กว้างขวางและเพียงพอที่จะแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และเป็นฐานที่มั่นคงแข็งแรงให้กับระบบการศึกษาของไทยต่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

อย่างไรก็ตามหลังจากมีพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๒ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรที่รับผิดชอบหลักสูตรของประเทศและระบบการบริหารจัดการ ทำให้เกิดปัญหาคุณภาพการศึกษา รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศแต่ละรัฐบาลก็มีนโยบายทางการศึกษาที่แตกต่างกันไป ระบบหลักสูตรและการเรียนการสอนจึงกลายเป็นเป้าหมายหลักที่รัฐบาลต้องการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาที่รวดเร็ว แต่ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทยกลับไม่ได้พัฒนาในทางที่ดีขึ้นแต่อย่างใด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกลับมาทบทวนมุมมอง/แนวทางในการแก้ปัญหาการศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจในแง่วิชาการร่วมกันก่อนว่าในเชิงระบบแล้วหลักสูตรและการเรียนการสอนมีความหมายอย่างไรและถ้าจะปรับเปลี่ยนหรือถึงขั้นปฏิรูป “ระบบหลักสูตรและการเรียนการสอน” นั้น ควรจะอย่างไร

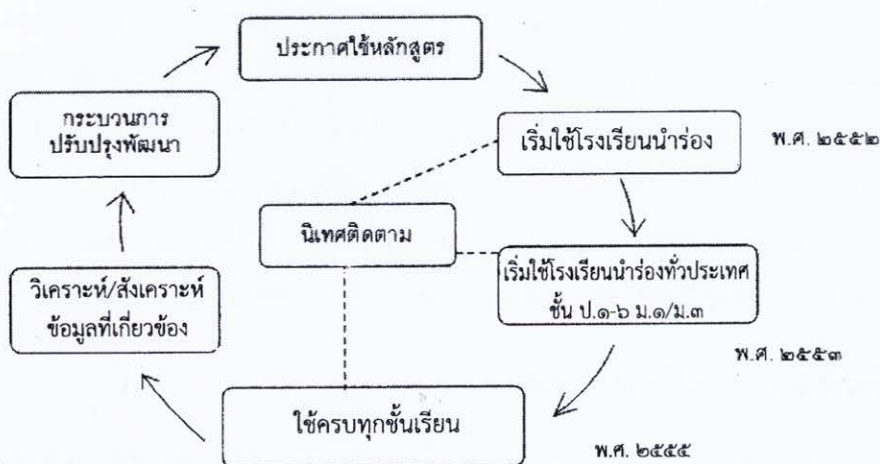
ระบบหลักสูตรและการเรียนการสอน

ระบบหลักสูตรและการเรียนการสอนถ้ามองในเชิงระบบแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน และการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดก็จะมีผลกระทบกับอีกสิ่งหนึ่งเสมอ ในภาษาอังกฤษคำว่า “หลักสูตรและการเรียนการสอน” จะถูกใช้ไปด้วยกันตลอดเวลา ในคำว่า “Curriculum and Instruction”

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีมุมมองความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ยังสับสนขาดการมองภาพหลักสูตรองค์รวมในเชิงระบบเมื่อมีการกล่าวถึง “หลักสูตร” จะเน้นที่เอกสารเท่านั้น แต่ไม่ได้มองถึงการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ การขาดความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและการเรียนการสอนใน “เชิงระบบ” นั้นเกิดจากกระบวนการที่เน้นแต่เพียง “ผลลัพธ์” แต่ไม่สามารถมองเห็นใน “เชิงกระบวนการ” ที่จะช่วยเชื่อมโยงไปถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างการปฏิบัติ (Practice) คือการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลที่มีความสำคัญยิ่งต่อคุณภาพผู้เรียน การพิจารณาปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ได้ผล จึงต้องพิจารณาแก้ปัญหาโดยมองภาพความสัมพันธ์กันเชิงระบบ มิใช่เพียงสิ่งที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรเท่านั้น

Jeremy Kilpatrick (2009) ได้ให้แนวคิดที่เหมาะสมเกี่ยวกับหลักสูตร โดยมองหลักสูตรใน ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) หลักสูตรระดับที่คาดหวัง (Intended Curriculum) (๒) หลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติ (Implemented Curriculum) และ (๓) หลักสูตรระดับการเรียนการสอน (Attained Curriculum) ซึ่งหากพิจารณาในบริบทของประเทศไทยสามารถสรุปให้เห็นภาพโดยรวมทั้งระบบ คือ

๑. หลักสูตรระดับที่คาดหวัง (Intended Curriculum) เป็นเป้าหมายคุณภาพในระดับชาติที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนทุกคน หลักสูตรในระดับนี้เป็นการกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของการพัฒนา ซึ่งรวมถึงความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ/ทักษะต่าง ๆ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนพึงมี เมื่อผ่านการศึกษาในหลักสูตรแล้ว หลักสูตรนี้ในประเทศไทยคือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นเป้าหมายและความคาดหวังระดับชาติในการพัฒนาเยาวชนไทย โดยทั่วไปหลักสูตรที่กำหนดในระดับชาติจะมีวงจรการพัฒนาและการใช้ ดังแผนภูมิที่ปรากฏดังนี้

รูปที่ ๑ วงจรพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วงจรกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจะครอบคลุมตั้งแต่การจัดทำ ประกาศใช้ นำร่อง นำไปใช้ทั้งประเทศ การนิเทศติดตามการใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป วงจรนี้โดยเฉลี่ยจะมีระยะเวลาประมาณ ๑๐ ปี ด้วยเหตุที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาของชาติเป็นเสมือนพิมพ์เขียวสำหรับพัฒนาคุณภาพคนในชาติ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงต้องมีการศึกษาวิจัย และมีข้อมูลประกอบที่เพียงพอ และดำเนินการด้วยความรอบคอบถี่ถ้วน และควรปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง

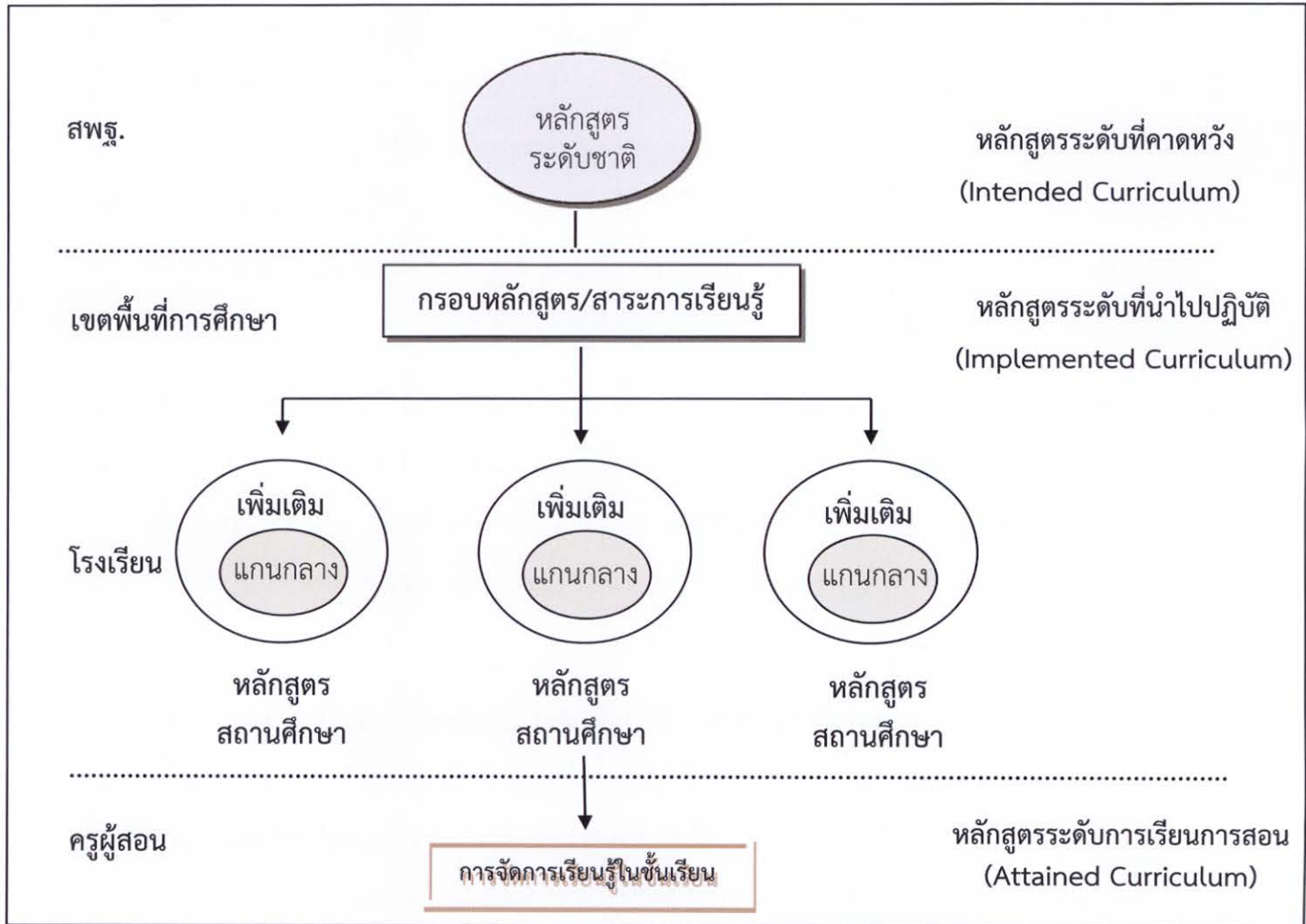
๒. หลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติ (Implemented Curriculum) เป็นการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา และชั้นเรียนสถานศึกษาจะต้องนำสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปออกแบบวางแผนจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งเพิ่มเติมส่วนที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน และจุดเน้นของสถานศึกษา ตลอดจนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

๓. หลักสูตรระดับการเรียนรู้ (Attained Curriculum) เป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดของการใช้หลักสูตรและถือเป็นหลักสูตรระดับที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนและวิธีการวัดผลการเรียนรู้ในสาระต่าง ๆ หลักสูตรชั้นเรียนหรือแผนการสอนนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นหลักสูตรระดับที่มีผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง

หากไม่สามารถพิจารณาและมองเห็นภาพของหลักสูตรทั้ง ๓ ระดับ และไม่สามารถมองเห็นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของหลักสูตรแต่ละระดับได้ก็ไม่ว่าจะพัฒนาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิรูปหลักสูตรก็จะมุ่งไปที่การปรับปรุงแก้ไขเอกสารหลักสูตรเท่านั้น โดยมองข้ามระดับการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุด อันจะส่งผลให้การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ประสบผลสำเร็จดังที่คาดหวัง#

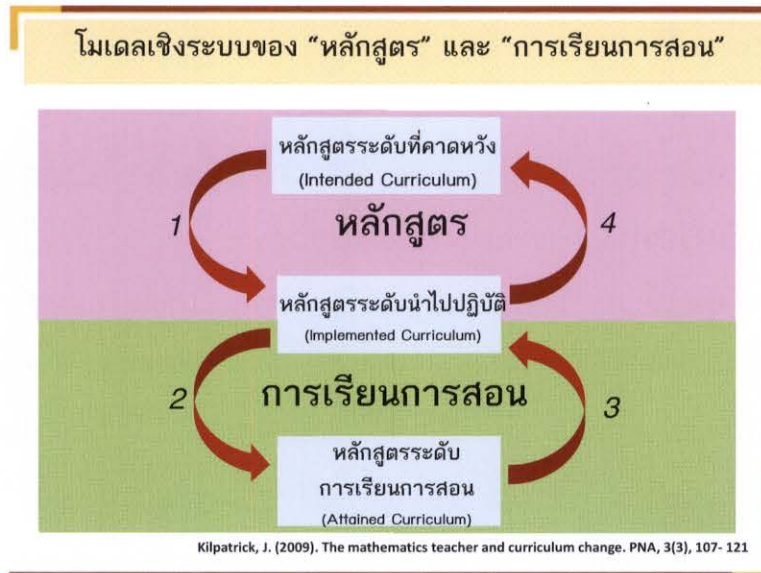
ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของหลักสูตรแต่ละระดับ

ความสำเร็จในการใช้หลักสูตรนั้น นอกจากจะต้องเข้าใจและเห็นภาพความสัมพันธ์ของหลักสูตรแต่ละระดับแล้ว จะต้องเข้าใจถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาและใช้หลักสูตรแต่ละระดับให้ประสบความสำเร็จ ปัจจัยต่าง ๆ ในการเชื่อมโยงหลักสูตรแต่ละระดับได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (รูปที่ ๒) เป็นสิ่งจำเป็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรมีดังนี้

รูปที่ ๒ ความสัมพันธ์ของหลักสูตรในระดับต่าง ๆ

และสำหรับรูปที่ ๓ นั้น เป็นการแสดงทิศทางความเชื่อมโยงข้อมูลทั้งทาง Top-down และ Bottom-up ในการใช้และพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรในแต่ละระดับ โดยสามารถแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

รูปที่ ๓ ระบบการเรียนการสอน

๑. จากหลักสูตรระดับที่คาดหวังสู่หลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติจำเป็นต้องมีหนังสือเรียน มีคู่มือครู และมีสื่อการเรียนการสอนที่ดี
๒. จากหลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติสู่หลักสูตรระดับการเรียนการสอน จำเป็นต้องมีการเตรียมครูให้พร้อมสำหรับการใช้หลักสูตรสามารถใช้หนังสือเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนการสอนได้ตรงตามหลักสูตร รวมทั้งต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง
๓. จากหลักสูตรระดับการเรียนการสอน กลับไปสู่หลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติจำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อสะท้อนคุณภาพผู้เรียนว่าเป็นไปตามที่เป้าประสงค์ของหลักสูตรต้องการหรือไม่
๔. จากหลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติ กลับไปสู่หลักสูตรระดับที่คาดหวัง ต้องมีการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่เพียงพอทั้งในด้านการใช้หลักสูตรหรือผลสะท้อนจากหลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน รวมถึงข้อมูลด้านคุณลักษณะของผู้เรียนที่สะท้อนจากการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่พร้อมสำหรับการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรระดับที่คาดหวัง

การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพจึงต้องมีข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในทิศทางจากระดับชั้นเรียนกลับไปสู่ระดับสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดของวงจรมีได้รับการยอมรับและนำไปประยุกต์ใช้ในประเทศต่าง ๆ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง ตัวอย่างเช่น

○ **ประเทศเกาหลีใต้** กระทรวงศึกษาธิการของประเทศเกาหลีใต้ เป็นผู้รับผิดชอบกระบวนการระหว่างหลักสูตรระดับที่คาดหวังสู่หลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติ และสถาบันผลิตครูเป็นผู้รับผิดชอบการพัฒนาและฝึกอบรมครู โดยมี Korea Institute for Curriculum and Evaluation (KICE) ดูแลรับผิดชอบเรื่องการประเมินผลเพื่อรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

○ **ประเทศญี่ปุ่น** เน้นศูนย์ฝึกครูประจำการครูทุกจังหวัด โดยใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากและดำเนินการมาเป็นระยะเวลากว่า ๑๔๐ ปี มี one stop service ที่ส่งเสริม สนับสนุนสื่อวัสดุและอุปกรณ์การเรียนการสอนพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกและให้ครูใหม่ได้ใช้ประโยชน์จากการอบรมและมี National Institute for Education Policy Research (NIER) เป็นหน่วยงานที่ดูแลการศึกษาวิจัยนโยบายด้านการศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดเวลาในวงจรการปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

ปีที่ ๑ - ๔ จะดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ปีที่ ๕ - ๘ สำรวจรายการที่ต้องปรับปรุงหลักสูตร และ

ปีที่ ๙ - ๑๐ มีรายการ/หัวข้อที่เตรียมพร้อมสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร

○ **ประเทศสิงคโปร์** เป็นประเทศเล็ก ๆ มีจำนวนผู้เรียนและโรงเรียนไม่มาก จึงให้ National Institute for Education (NIE) ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมระบบหลักสูตรและการเรียนการสอน ทั้งฝึกครู อบรมครู และกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูด้วย โดย NIE คือหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการมีความเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยแห่งชาติของประเทศสิงคโปร์คือ Nanyang Technological University (NTU) แต่สำหรับการประเมินจะให้หน่วยงาน คือ Singapore Examinations and Assessment Board (SEAB) เป็นผู้ดำเนินการประเมินผลการศึกษา

หลักสูตรการเรียนการสอนที่ผ่านมาของไทย

หลักสูตรฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเริ่มประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ และเริ่มใช้ในโรงเรียนนาร่อง ๕๕๕ โรงเรียน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ในปีต่อมาเริ่มใช้ทั่วประเทศ โดยใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๑ และมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ก่อนและสุดท้ายใช้ครบทุกชั้นเรียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ หลังจากนั้นก็จะเป็นส่วนขั้นตอนของการวิจัยประเมินการใช้หลักสูตรทั้งระบบ รวมทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูล

สำหรับการปรับปรุงพัฒนาต่อไป โดยทั่วไปแล้ววงจรการใช้หลักสูตรจะใช้เวลาเฉลี่ยประมาณ ๑๐ ปี โดยเฉพาะระยะเวลาที่ใช้ในขั้นตอนยกร่างหลักสูตร มาตรฐานตัวชี้วัดของกลุ่มสาระต่าง ๆ หลังจากมีข้อมูลพร้อมแล้วใช้ระยะเวลาประมาณ ๒ ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ใกล้เคียงกับประเทศอื่น ๆ การปรับปรุงหลักสูตรจึงไม่ใช่สิ่งที่สามารถดำเนินการอย่างเร่งด่วน แต่ต้องเป็นกระบวนการที่ใช้ระยะเวลาและดำเนินการด้วยความรอบคอบบนพื้นฐานข้อมูลที่เพียงพอ

หากพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่ผ่านมา ตั้งแต่หลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๐๓ - หลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๒๑ - หลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๓๓ - หลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๔๔ จนถึงหลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๕๑ จะเห็นว่าการใช้หลักสูตรแต่ละฉบับนั้น มีระยะเวลา มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป ยกเว้นเพียงหลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๔๔ ที่ใช้ระยะเวลาไม่ครบ ๑๐ ปี ทั้งนี้เนื่องจาก ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๔ นั้น (หลักสูตรฉบับ พุทธศักราช ๒๕๐๓ - หลักสูตรฉบับ พุทธศักราช ๒๕๓๓) กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหลักสูตรแบบรวมศูนย์สำหรับโรงเรียนทุกแห่งเพื่อไปใช้ในการจัดการเรียน การสอนให้เหมือนกันทุกวิชาทั่วประเทศ โรงเรียนมีภารกิจเพียงสอนตามหลักสูตร แต่เมื่อมีการกระจาย อำนาจทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำหลักสูตรฉบับ พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งกำหนดเฉพาะส่วนที่เป็น “หลักสูตร แกนกลาง” เป็นเป้าหมายร่วมกันของการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชาติที่ทุกโรงเรียนจะต้องใช้ในการพัฒนา ผู้เรียนและโรงเรียนจะต้องจัดทำ “หลักสูตรสถานศึกษา” เพิ่มเติมในส่วนที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการ ของตนเองด้วย แต่เนื่องจากหลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๔๔ นั้น ได้กำหนดกรอบเป็นช่วงชั้น (ช่วงชั้นละ ๓ ปี) ประกอบกับโรงเรียนขาดการเตรียมความพร้อมและไม่เคยมีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรด้วยตนเอง มาก่อน จึงเกิดวิกฤติและปัญหามากมายที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างรุนแรง จึงจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรก่อนครบวงจร เป็นหลักสูตรฉบับ พุทธศักราช ๒๕๕๑ ฉบับที่ใช้อยู่ ในปัจจุบันแม้ว่าจะเป็นการเร่งปรับปรุง แต่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ผ่านกระบวนการการวิจัยทางวิชาการจำนวนมากและมีการฝังตัวเพื่อสังเกตการณ์ตามสถานศึกษาต่าง ๆ จำนวน ๒ ปี ในการเก็บรายละเอียดข้อมูลการพัฒนาหลักสูตร และใช้คณะกรรมการตัวแทนที่มาจาก หลากหลายสาขาทางวิชาการในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้ความเห็นในการพิจารณาปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสม กับบริบทและความพร้อมของประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณธรรม ดังนี้

- ๑) มาตรฐานการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้
- ๒) สมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ (ทักษะศตวรรษ ๒๑) คือ การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ทักษะชีวิตและการใช้เทคโนโลยี
- ๓) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ มาตรฐานการเรียนรู้ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป็นเป้าหมายในการพัฒนาความรู้และทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ซึ่งได้เพิ่มเป็นค่านิยม ๑๒ ประการ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาด้านคุณธรรม

หลักสูตรแกนกลาง นอกจากจะใช้กับโรงเรียนในระบบแล้ว ยังใช้ครอบคลุมไปถึงกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๒ ที่บัญญัติว่า “ให้บุคคล ครอบครัวยุวม ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” แต่ในทางปฏิบัตินั้น การจะพิจารณาว่าควรกำหนดสาระการเรียนรู้ใดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งเป็นเป้าหมายร่วมกันของโรงเรียนทั้งประเทศนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก เนื่องจากบริบทของประเทศไทย โรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมาก ระหว่างโรงเรียนที่พร้อม โรงเรียนที่ขาดแคลน โรงเรียนในเขตพื้นที่ชนบท และโรงเรียนในเมือง ดังนั้น การปรับเปลี่ยนหลักสูตรแกนกลางจึงต้องอาศัยข้อมูลจากการวิจัยอย่างเป็นระบบ กว้างขวางและเพียงพอ ไม่สามารถใช้เพียงความคิดเห็นได้ เนื่องจากประเด็นเรื่องหลักสูตรมีความคิดเห็นแตกต่างและขัดแย้งกันเสมอ เพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีภูมิหลังและมุมมองที่แตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงที่ทุกฝ่ายยอมรับได้จะต้องอยู่บนฐานข้อมูลทางวิชาการและการศึกษาวิจัยจำนวนมาก

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรของชาติถือเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ก่อนการปฏิรูปการศึกษา ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ กรมวิชาการ (Department of Curriculum and Instruction Development) เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาชาติ โดยกรมวิชาการมีหน่วยงานสำคัญ ๒ หน่วยงาน คือ ๑) ศูนย์พัฒนาหลักสูตร ๒) กองวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ติดตามวิจัยหลักสูตรที่ได้มีการนำไปใช้แล้ว หน่วยงานดังกล่าวมีบุคลากรผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรจำนวนมาก มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน แต่ในปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้

ได้ถูกลดความสำคัญลงเป็นเพียงกลุ่มงานพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นกลุ่มงานเล็ก ๆ ภายใต้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยจำนวนบุคลากรขณะนี้เพียงประมาณ ๑๐ คนและระดับของหน่วยงานการดำเนินงานจึงมีข้อจำกัดทั้งบุคลากรและงบประมาณการพัฒนาหลักสูตร การติดตามประเมินผลตลอดจนการดำเนินการสำรวจวิจัยผลการใช้หลักสูตร จึงไม่สามารถขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรให้ได้คุณภาพและประสิทธิภาพตามที่คาดหวังไว้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่เป็นนิติบุคคลรับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรสามารถปฏิบัติงานให้เกิดความคล่องตัวและทันเหตุการณ์ได้ โดยมีหน้าที่ในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การนำไปใช้ และการเก็บข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) อย่างครบวงจร สังเคราะห์ทิศทางแนวโน้มพลเมืองโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ของผู้จบการศึกษาในทุกระดับและสาขา (ระดับปฐมวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษาและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) ตลอดจนประเมินและติดตามผลการใช้หลักสูตรในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

การสร้างความเข้าใจและการกำหนดกรอบการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรตลอดวงจร

การขาดความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร คนส่วนใหญ่มักพูดถึงหลักสูตรระดับที่คาดหวัง (Intended Curriculum) เฉพาะข้อกำหนดในเอกสารหลักสูตรมากกว่าการให้ความสำคัญกับการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ (Implemented Curriculum) หรือการใช้ในการเรียนการสอน (Attained Curriculum) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญและก่อให้เกิดผลต่อคุณภาพของผู้เรียนมากที่สุด แม้ว่าจะระยะเวลาของการใช้หลักสูตรที่เป็นเป้าหมายระดับชาติ อาจต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการพิจารณาสัมฤทธิ์ผลจากการใช้หลักสูตรให้ครอบคลุมระดับชั้นต่าง ๆ ก่อนจะมีการปรับปรุงหรือแก้ไขหลักการ แต่มีได้หมายความว่าหลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงมิได้เลยตลอดระยะเวลาสั้น การเปลี่ยนแปลงสามารถกระทำได้ในหลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติ (Implemented Curriculum) และระดับการเรียนการสอน (Attained Curriculum) ไม่ว่าจะเป็นสื่อการเรียน คู่มือครู เนื้อหาในส่วนที่ต้องปรับให้ทันเหตุการณ์ ฯลฯ แต่ด้วยความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเรื่องหลักสูตร ทำให้มองว่าการปรับหลักสูตรคือ การปรับหลักสูตรระดับที่คาดหวัง (Intended Curriculum) เท่านั้น

ที่ผ่านมาวงการศึกษาไทยอาจมีความเข้าใจผิดว่า เมื่อหน่วยงานกลางหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดหลักสูตรระดับที่ ๑ : ระดับที่คาดหวัง (Intended Curriculum) หรือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว จะได้ผลของการปฏิบัติในระดับที่ ๒ : ระดับที่นำไปปฏิบัติ (Implemented Curriculum) และระดับที่ ๓ : ระดับการเรียนการสอน (Attained Curriculum) โดยคำสั่งหรือโดยเอกสารเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนต้องมีลักษณะเป็นวัฏจักรที่หมุนจากห้องเรียนสู่กระบวนการทางวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนแล้ว หมุนกลับสู่ห้องเรียนเป็นวงจรต่อเนื่องไม่รู้จบ ไม่ใช่กระบวนการเส้นตรงแนวดิ่งที่กำหนดหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนโดยนักวิชาการ แล้วสั่งการให้นำไปใช้ในชั้นเรียน ตามแบบที่ใช้กันอยู่ในวงการศึกษาไทย

นอกจากนั้น ยังต้องมีแนวทางกำหนดไม่ให้การเมืองเข้ามาแทรกแซงวงจรการพัฒนาหลักสูตร เพราะการปรับหลักสูตรจากเหตุผลทางการเมืองนั้น จะส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง ทั้งเรื่องตำราเรียน การพัฒนาครู งบประมาณ และการถดถอยของคุณภาพนักเรียนโดยรวม เนื่องจากการดำเนินการอย่างรีบเร่งที่ไม่เป็นไปตามวงจร ขาดการศึกษาวิจัยและข้อมูลรองรับที่เพียงพอ

การพัฒนาครู

นอกเหนือจากหลักสูตรแล้ว ครูผู้สอนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา เนื่องจากครูคือผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนโดยตรง ดังนั้น การพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในหลักสูตรและให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาครูประจำการจะต้องเน้นที่การพัฒนาในห้องเรียน (School-Based Teacher Development) มากกว่าพัฒนาที่เน้นเฉพาะการอบรม รูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมในการพัฒนาครูคือ Professional Learning Community (PLC) พร้อมกับการทำ Teacher Coaching (TC) รูปแบบเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้มีการดำเนินการอยู่แล้วในโรงเรียนบางแห่ง หลักการของ PLC คือ ครูต้องเรียนรู้จากชั้นเรียนของตนหรือหลักการว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนเป็น "โรงเรียนฝึกหัดครู" ระบบการพัฒนาครูต้องเน้นที่การเรียนรู้ (Learning) ของครู ไม่ใช่เน้นที่การอบรม (Training) ครูต้องเป็นผู้สร้างกิจกรรม สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองมิใช่เป็นผู้รับการป้อนข้อมูล (Feedback) เท่านั้น เพราะครูคือผู้ปฏิบัติที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง และหากครูไม่สามารถสร้างกระบวนการคิดได้เองก็จะไม่สามารถสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืนได้เช่นเดียวกัน

การพัฒนาครูต้องสร้างความเข้าใจให้กับครูถึงเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรในกลุ่มสาระของตน การวัดประเมินผลการเรียนรู้จึงควรวัดผู้เรียนแบบองค์รวม มิใช่วัดตามตัวชี้วัดเพียงอย่างเดียว และควรมีเครื่องวัดประเมินผลที่หลากหลาย มิใช่ใช้เพียงข้อสอบเท่านั้น แต่ควรพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและการเรียนรู้อย่างแท้จริง

สถาบันอุดมศึกษาที่กระจายตัวในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตครูส่วนใหญ่ของประเทศจะต้องทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงดูแลครู (Coaching) ติดตามประเมินผลผู้เรียน และให้ความรู้ครูและผู้เรียนในช่วงเวลาที่เหมาะสม

การอบรมครูประจำการทั่วประเทศ (In Service Training) ควรมีการกำหนดมาตรฐานการอบรมครู ให้มีความชัดเจนและควรเป็นไปในทิศทางมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านของตนนำไปพัฒนาการศึกษาด้านต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพได้ อย่างไรก็ตาม ควรคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างการอบรมพัฒนาครูกับการดึงครูออกจากห้องเรียนที่มากเกินไป

ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการคุณภาพที่สำคัญคือ การป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จากระดับการเรียนการสอน (Attained Curriculum) ไปยังหลักสูตรระดับที่นำไปปฏิบัติ (Implemented Curriculum) และระดับที่คาดหวัง (Intended Curriculum) ตามลำดับ (รูปที่ ๓ หน้า ๕) แม้ว่าระบบการพัฒนาหลักสูตรที่เสนอจะมีระบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ทั้ง ๓ ระดับ แต่กลไกและหน้าที่ที่เสนอมานี้ต้องพิจารณาให้เกิดความรอบคอบ เพื่อมิให้เกิดปัญหาในรูปแบบเดิม ซึ่งร่างข้อเสนอเชิงนโยบายควรมีข้อมูลสนับสนุนทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อให้กลไกการปฏิบัติงานมีความใกล้ชิดกับกลไกการประเมิน (Empowerment for Improvement) โดยกลไกการประเมินต้องรู้หน้าที่และเป้าหมาย มีการพัฒนาครูในกระบวนการสอน (Coaching) ที่สามารถประเมินเพื่อพัฒนาตนเองได้

การให้ความสำคัญกับการป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และข้อมูลความรู้จากงานวิจัยทางวิชาการเป็นสิ่งจำเป็น เพราะทั้ง ๒ ประการเป็นสิ่งที่เอื้อต่อวงจรการพัฒนา และการพัฒนาต้องอยู่บนฐานความรู้ที่เป็นวิชาการ จึงต้องมีสถาบันวิจัยการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ทั้งกลไกเพื่อนโยบายระดับชาติและการปรับปรุงคุณภาพด้วย (Empowering Feedback)

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรนั้น จะต้องเน้นงานวิจัยที่ให้ครูทำหน้าที่เป็นผู้เรียนรู้และชี้แนะ (Coaching) ซึ่งจากวงจรการพัฒนาหลักสูตรระหว่างระดับที่คาดหวัง (Intended Curriculum) และระดับที่นำไปปฏิบัติ (Implemented Curriculum) จะเป็นการพัฒนาเชิงหลักสูตร และระหว่างระดับที่นำไปปฏิบัติ (Implemented Curriculum) กับระดับการเรียนการสอน (Attained Curriculum) ที่มีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน โดยมีระบบป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในการประเมินวิจัยเปรียบเทียบพัฒนาครูเพื่อปิดช่องว่าง (GAP) และการผลิตครูใหม่ไปยังคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ระบบป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มีความจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาไปสู่ระดับที่คาดหวัง (Intended Curriculum) ได้

การกำหนดกรอบการพัฒนาหลักสูตรให้เชื่อมโยงกันทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรอยต่อระหว่าง การศึกษาระดับปฐมวัยกับการศึกษาระดับประถมศึกษาที่เป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้รวมถึงการเตรียมผู้เรียน เพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ

การทดสอบระดับชาติ (O-NET) เป็นการประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษามีใช้ผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียน ดังนั้น จึงควรมีการทบทวนโดยพิจารณาทดสอบระดับชาติ (O-NET) ในกลุ่มสาระที่จำเป็น แต่ละระดับผลการทดสอบระดับชาติควรใช้ในการกำกับติดตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแต่ไม่ควรใช้ เพื่อตัดสินผลการสำเร็จการศึกษา หรือการเข้าศึกษาต่อของปัจเจกบุคคลเพราะการใช้ผลการทดสอบที่ผิด วัตถุประสงค์เช่นนั้น จะก่อให้เกิดการทุจริตการสอบ หรือการสร้างปัญหาในการกวดวิชาหรือสอนเพื่อสอบ (Teach for Test) ซึ่งไม่ก่อให้เกิดคุณภาพในการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริงสถาบันทดสอบการศึกษา แห่งชาติ (สทศ.) จึงควรประเมินมาตรฐานหลักสูตร เพื่อให้ครูเกิดความระมัดระวังในการเข้าสู่มาตรฐานของ หลักสูตร แต่มิใช่ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ กำหนดการสร้างผู้เรียนให้มีการสอบและที่สำคัญคือการสอนและการสอบวัดผลการเรียนรู้นั้น จะต้องเป็น หน่วยงานเดียวกัน

การควบคุมดูแลและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร/โปรแกรมพิเศษของสถานศึกษา

ปัจจุบันมีสถานศึกษาจำนวนมากโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ ได้มีการเปิดหลักสูตรพิเศษ (EP, IP, Gifted etc.) และมีการเก็บค่าเล่าเรียนสูง การพิจารณาหลักสูตรและการบริหารจัดการ ดำเนินการภายในโรงเรียนเอง โดยไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานด้านการศึกษาทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล คุณภาพและการดำเนินการเรื่องนี้อย่างชัดเจน และอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี มีโอกาสน้อยลงในการเข้าเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ของภาครัฐ

บทสรุป

เพื่อให้การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรมีการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยมีมาตรการดังต่อไปนี้

- ๑) ให้มีหน่วยงานที่เป็นนิติบุคคลรับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตร วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับหนังสือเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนการสอน หรือทำหน้าที่อนุมัติการใช้หนังสือเรียน
- ๒) ให้มีการกำหนดแผนและกรอบการพัฒนาหลักสูตรในระยะยาวอย่างเป็นระบบและมีมาตรการด้านกฎหมายในการป้องกันการแทรกแซงวงจการพัฒนาหลักสูตรหรือปรับเปลี่ยนหลักสูตรในระยะเวลาไม่เหมาะสม โดยขาดข้อมูลที่รองรับอย่างเพียงพอ
- ๓) ให้ทบวงนโยบาย (ข้อกำหนด) เกี่ยวกับการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ในการใช้นอกเหนือจากการประเมินมาตรฐานหลักสูตรและสถานศึกษา เช่น การนำไปใช้วัดผลเพื่อการสำเร็จการศึกษาหรือการเข้าศึกษาต่อของนักเรียน
- ๔) การสร้างเครือข่ายกับสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และการวิจัยหลักสูตรและการเรียนรู้ การพัฒนาครู
- ๕) ให้มีข้อกำหนดและมาตรการที่ชัดเจนในการกำกับดูแลหลักสูตรพิเศษของสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรต้องยึดเอาผลการเรียนรู้ของนักเรียนและข้อมูลงานวิจัยที่ได้จากการเรียนการสอนของครู และสถานศึกษาเป็นตัวตั้ง โดยมองระบบหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการไปกับระบบการประเมินและระบบการพัฒนาครู โดยต้องกำหนดนิยามแต่ละระบบให้ถูกต้องและชัดเจน

หน้าว่าง

ภาคผนวก

หน้าว่าง

คณะอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สถานิติบัญญัติแห่งชาติ

.....

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๑. พลเอก อองอาจ พงษ์ศักดิ์
๒. รองศาสตราจารย์ ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล
๓. พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ
๔. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ

อนุกรรมการ

๑. รองศาสตราจารย์คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายโกศล เพ็ชรสุวรรณ	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๓. รองศาสตราจารย์พนิตี ระตะนานุกุล	อนุกรรมการ
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี นาคะผดุงรัตน์	อนุกรรมการ
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชชภาณุจน์ ทองถาวร	อนุกรรมการ
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์	อนุกรรมการ
๗. นางสาวเจือจันทร์ จงสถิตอยู่	อนุกรรมการ
๘. นายอมรวิรัช นาคทรพรพ	อนุกรรมการ
๙. นางสาวดวงพร รวบรวม	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวรุ่งนภา นุตราวังศ์	อนุกรรมการ

หน้าว่าง

โครงการเสวนา

เกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง “การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน”

หลักการและเหตุผล

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาของประเทศให้เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต้องการกำหนดจุดมุ่งหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน และเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดขอบข่ายเนื้อหาทักษะ กระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ โดยช่วงระยะเวลาที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ หลักสูตรการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓ ๒๕๒๑ (๒๕๒๑ ปรับปรุง ๒๕๓๓) ๒๕๔๔ และ ๒๕๕๑ ซึ่งเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งเพื่อต้องการให้หลักสูตรเกิดความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ และจากการวิจัยสำรวจและการติดตามประเมินผล การใช้หลักสูตรการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีปัญหาการขับเคลื่อนกลไก ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนหลายประการอันเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนไม่สามารถก้าวไปสู่สังคม แห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ อาทิ หลักสูตรการเรียนการสอนมีการแทรกแซงทางการเมืองบ่อยครั้ง มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ การบริหารจัดการภายในหน่วยงาน ที่กำหนดให้กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเพียงกลุ่มงานเล็ก ๆ ในหน่วยงานเท่านั้น และหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาขาดความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ปัญหาที่กล่าวมาควรมีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนและปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน ในเชิงระบบให้เกิดความสัมพันธ์และเป็นไปในทิศทางของการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้น คณะอนุกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ตระหนักและ เห็นความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวจึงได้พิจารณาศึกษาและจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนขึ้น เพื่อต้องการวางแผนและพัฒนางจรหลักสูตรการเรียนการสอน ให้มีความเชื่อมโยงกันทุกระดับและมีกรอบระยะเวลาขั้นตอนการดำเนินการอย่างชัดเจนอันนำไปสู่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นชอบเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียน การสอนเรียบร้อยแล้ว

ด้วยเหตุดังกล่าว คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงเห็นควรให้มีการจัดเสวนาเรื่องข้างต้นร่วมกับ คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ เพื่อเป็นเวทีให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอและ แลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมถึงแนะนำแนวทางในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนสะท้อนมุมมอง ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เกิดความเหมาะสมในเชิงบูรณาการ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนและสถานศึกษาสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและ ยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน
๒. เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวิพากษ์และเติมเต็มในการระดมความคิดเห็น ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ ตลอดจนร่วมสะท้อนปัญหา อุปสรรค ทศนคติ มุมมอง รวมทั้งความคาดหวัง ในการพิจารณาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มมากขึ้น
๓. เพื่อนำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่ได้จากการเสวนาเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหารทางการศึกษาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับนำไปเป็นแนวทาง ในการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เกิดความเหมาะสมในเชิงบูรณาการ

รูปแบบโครงการเสวนา

๑. การอภิปรายโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและเปิดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน
๒. รวบรวมข้อคิดเห็นที่ได้รับจากการเสวนาเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนมาสังเคราะห์เป็นข้อสรุปเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อประมวลผลเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผู้เข้าร่วมเสวนา

ผู้เข้าร่วมเสวนา จำนวน ๑๐๐ คน ประกอบด้วย

๑. คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๒. คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ
๓. คณะอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๔. คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
๕. คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๖. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๗. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
๘. ผู้ทรงคุณวุฒิ
๙. สื่อมวลชน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้เข้าร่วมการเสวนาและผู้เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ
๒. เกิดแรงผลักดันและกระแสขับเคลื่อนให้กระบวนการปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนมีการทบทวนขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินการต่าง ๆ ไปสู่ผลสำเร็จและมีทิศทางที่ชัดเจน
๓. คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้รับทราบแนวคิด ข้อมูล รายละเอียด รวมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากการเสวนาเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประเทศต่อไป

วัน เวลาและสถานที่ดำเนินงาน

วันจันทร์ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ระหว่างเวลา ๐๘.๓๐-๑๔.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

งบประมาณดำเนินการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- คณะกรรมาธิการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ

หน้าว่าง

กำหนดการเสวนา
เกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง “การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน”
จัดโดย

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ

วันจันทร์ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ระหว่างเวลา ๐๘.๓๐ - ๑๙.๓๐ นาฬิกา

ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ นาฬิกา ลงทะเบียน

เวลา ๐๙.๐๐ - ๐๙.๓๐ นาฬิกา พิธีเปิด

- กล่าวรายงาน

โดย พลเอก อองอาจ พงษ์ศักดิ์ รองประธานคณะกรรมการ
การศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

- กล่าวเปิดการเสวนา

โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๑.๓๐ นาฬิกา

- อภิปราย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการปฏิรูประบบหลักสูตรและ
การเรียนการสอน” อภิปรายนำโดย

(๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์และผู้อำนวยการศูนย์วิจัย
คณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น และอนุกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

(๒) นางสาวรุ่งนภา นุตราวังศ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเคราะห์วิจัยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการและอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา

- วิพากษ์และเติมเต็มเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

เรื่อง “การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน” โดย

(๑) ศาสตราจารย์อุทุมพร จามรมาน

ที่ปรึกษาผู้ตรวจการแผ่นดิน อดีตผู้อำนวยการสถาบันทดสอบ
ทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

(๒) รองศาสตราจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ

ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์คุณหญิงสมณฑา พรหมบุญ

กรรมการการศึกษาและการกีฬา

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

และประธานคณะอนุกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

- เวลา ๑๑.๓๐ - ๑๔.๐๐ นาฬิกา - ร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ
- เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๔.๑๕ นาฬิกา - สรุปผลการเสวนา
โดย รองศาสตราจารย์คุณหญิงสุนทนา พรหมบุญ
กรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
และประธานคณะอนุกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- เวลา ๑๔.๑๕ - ๑๔.๓๐ นาฬิกา - กล่าวปิดการเสวนา
โดย นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมการการศึกษา
และการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
-

ประมวลภาพการเสวนา

ข้อเสนอเชิงนโยบาย
การปฏิรูประบบหลักสูตรและการเรียนการสอน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หน้าว่าง

ออกแบบและพิมพ์ที่
สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๘๑-๒, ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๑, ๐ ๒๔๓๑ ๙๔๗๑-๒
และ ๐ ๒๔๓๑ ๙๔๗๕-๖